

Burak Eslem GÜÇLÜ

**TÜRK HUKUKUNDA
FAİZ MİKTARININ BELİRLENMESİ
ve SINIRLANMASI**

**FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2025**

Kasım 2025

ISBN: 978-625-5697-53-0

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ÖNSÖZ

Çalışmamız, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış ve 26.06.2024 tarihinde Doç. Dr. Tülay Aydın Ünver, Doç. Dr. Şeyda Dursun Karaahmetoğlu ve Doç. Dr. Cüneyt Pekmez'in bulunduğu tez jürisi önünde savunularak oybirliği ile başarılı bulunmuştur. Jüri üyelerinin tavsiyeleri doğrultusunda tez kitaplaştırılmasına ilişkin çalışma yürütülmüş bu süre içerisinde meydana gelen mevzuat değişiklikleri de kitaba dahil edilmiştir.

Çalışmamızda yalnızca hukuk değil, sosyal bilimlerin birçok alanında tartışılabilen faiz hususu konu edilmiş, faizin belirlenmesi ve buna ilişkin kısıtlar başta olmak üzere mevzuatımızdaki düzenlemeler irdelenmiştir. Özellikle faize azami sınır getiren düzenlemelerin, hukukumuzun temel ilkelerinden olan sözleşme serbestisine karşılık önemli bir istisna olması nedeniyle dikkate değer bir tartışma konusu olarak etraflıca ele alınmıştır. Geçmişteki ekonomik gelişmeler de göz önünde bulundurularak tarihsel perspektifte incelenen bu düzenlemeler, öğretilerdeki görüşler ile birlikte değerlendirilerek pratik sonuçlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda, çalışmamın her aşamasında, ilgi ve desteğini hissettiğim, her konuda yorulmaksızın sorularımı cevaplayan, kıymetli görüşleri ile yolumu aydınlatan, danışmanlığımı kabul ettiği için kendimi şanslı hissettiğim, kıymetli hocam Doç. Dr. Tülay Aydın Ünver'e,

Tez jürisinde yer alarak değerli görüşleri ile çalışmamın gelişmesine katkı sunan kıymetli hocalarım Doç. Dr. Şeyda Dursun Karaahmetoğlu ve Doç. Dr. Cüneyt Pekmez'e,

Hayatımın her döneminde beni destekleyen ve bu günlere gelmemde büyük emeği olan annem Ayşe Güçlü'ye, tecrübesi ve bilgisi ile hep yanımda olan üstadım ve akıl hocam babam Metin Güçlü'ye, varlığı bana mutluluk ve neşe kaynağı olan kardeşim Erva Güçlü'ye,

Evliliğimizin ilk yıllarında, sabırla gösterdiği fedakarlıkla beni sürekli destekleyip teşvik eden, kendisinden aldığım güç ile bu çalışmayı tamamladığım hayat arkadaşım Yeşim Şirin Güçlü'ye,

Teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

İSTANBUL, EKİM 2025
BURAK ESLEM GÜÇLÜ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR LİSTESİ	IX
ÖZET.....	XI
ABSTRACT	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM FAİZ KAVRAMINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

I. FAİZİN TARİHSEL GELİŞİMİ	3
II. FAİZ KAVRAMI.....	10
A. İktisadi Anlamda Faiz	10
B. Hukuki Anlamda Faiz	11
III. FAİZ BORCUNUN ÖZELLİKLERİ.....	13
A. Paraya Bağlı Borç Olma Durumu	13
B. Fer-i Nitelikte Olması	16
C. Zamana Bağlı Olması	19
IV. FAİZ TÜRLERİ.....	20
A. Anapara Faizi - Temerrüt Faizi.....	20
B. Kanuni Faiz – İradî Faiz.....	26
C. Adi Faiz – Ticari Faiz	27
D. Basit Faiz – Bileşik Faiz	29
V. FAİZİN BENZERİ KAVRAMLARDAN FARKI.....	36
A. Vade Farkı	36
B. Aşkın Zarar	41

C. Üye İşyeri Komisyonu	46
-------------------------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

FAİZİN BELİRLENMESİ

I. SÖZLEŞMESEL FAİZ ORANI	49
A. Genel Olarak	49
B. Faizin Sözleşme İle Belirlenmesine İlişkin Sınırlar	51
1. Kanunun Emredici Hükümlerine Aykırılık	52
2. Ahlaka Aykırılık	56
a. Genel İtibariyle Ahlaka Aykırılık	56
b. Ekonomik Özgürlüğün Ahlaka Aykırı Şekilde Sınırlandırılması ve Kelepçeleme Sözleşmeleri	59
c. Faiz Miktarının Ahlaka Aykırı Şekilde Belirlenmesi	61
3. Kamu Düzenine Aykırılık	64
4. Genel İşlem Koşulları ile Getirilen Sınırlamalara Aykırılık	67
C. Faizin Değiştirilmesi	72
1. Genel Olarak	72
2. Belirsiz Süreli Sözleşmelerde	74
3. Belirli Süreli Sözleşmelerde	79
4. Mevduat Sözleşmeleri Açısından	84
II. KANUNİ FAİZ ORANI	86
A. 3095 sayılı Kanun Kapsamında Faize İlişkin Düzenlemeler	86
1. Anapara Faizi	90
2. Temerrüt Faizi	92
B. Türk Ticaret Kanunu m.1530 Kapsamında Kanuni Temerrüt Faizi Oranı	92

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FAİZİN SINIRLANMASI

I. FAİZ SINIRLAMALARINA İLİŞKİN DÜZENLEMELERİN TARİHİ GELİŞİMİ	97
A. Osmanlı Dönemi	97

B. Cumhuriyet Dönemi.....	99
II. Faiz Sınırlamalarına İlişkin Mevcut Durum.....	105
A. Türk Borçlar Kanununda Yer Alan Faiz Sınırları.....	105
1. Azami Sınırın Aşılması Halinde Uygulanacak Yaptırım	108
2. Yabancı Para Borçlarında Faiz.....	110
3. Azami Sınırların Zaman Bakımından Uygulanması.....	112
4. Azami Faiz Sınırlarının Yerindeliği	116
B. Türk Ticaret Kanunu m.8’de Yer Alan Faiz Serbestisi	122
1. Türk Borçlar Kanunundaki Sınırların Ticari İşler İçin Uygulanacağı Görüşü	123
2. Türk Borçlar Kanunundaki Sınırların Ticari İşlerde Uygulanmayacağı Görüşü	124
3. Türk Borçlar Kanunundaki Sınırların Tüketici İşleri ile Sınırlı Olmak Üzere Ticari İşlerde de Uygulanacağı Görüşü	126
C. Yargı Kararları ve Değerlendirmelerimiz	127
D. Özel Kanunlarda Yer Alan Faiz Sınırları.....	130
1. Bankacılık Kanunu	130
2. 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu	133
3. 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu (BKVKK)	134
SONUÇ	141
KAYNAKÇA	155

KISALTMALAR LİSTESİ

a.e.	: Aynı eser
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BKM	: Bankalararası Kart Merkezi
BKVKK	: 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu
Bkz.	: Bakınız
BTHAE	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
Dpn.	: Dipnot
E.	: Esas numarası
ERÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.T.	: Erişim tarihi
H.D.	: Hukuk Dairesi
İBK	: İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu
İÜHFM	: İstanbul Hukuk Mecmuası
K.	: Karar numarası
M.Ö.	: Milattan Önce
MÜHFAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
R.G.	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa

sa.	: Sayfa aralığı
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
Y.	: Yargıtay

DETERMINATION AND LIMITATION OF THE AMOUNT OF INTEREST IN THE TURKISH LAW

ÖZET

Faiz tarih boyu borç ilişkilerinin bir uzantısı olarak sosyal ve ekonomik alandaki etkileri itibarıyla en çok tartışılan konulardan biri olmuştur. Bu sebeple pek çok düzenleme ve yasak öngörülmüşse de faize ilişkin meseleler hiçbir zaman tam anlamıyla çözümlenememiştir. Bu düzenleme ve yasakların başında faiz miktarına azami sınır çizen hükümler gelmektedir. Hukukumuz açısından Türk Borçlar Kanunu ile faize azami sınır getiren hükümler; uygulama alanı, yerindelik gibi hususlarda önemli tartışmaların odağı olmuştur.

Çalışmamızda öncelikle faiz kavramı incelenmiş, faiz türleri ve faize benzer kavramlar ile arasındaki fark ortaya konulmuştur. Devamında faiz miktarının belirlenmesi, sözleşmesel faiz oranı ve kanuni faiz oranı ayrımında ele alınmıştır. Faizin sözleşme ile belirlendiği durumlarda sözleşme serbestisi ilkesi açıklanmış, borçlar hukukumuzun temelinde yer alan bu ilkenin sınırları incelenmiştir. Bu çerçevede, faizin sözleşme ile belirlenmesine ilişkin sınırlar da ortaya konulmuştur. Devamında sözleşmede faiz oranının belirlenmemesi durumunda uygulanacak kanun hükümleri 01.06.2024 tarihinden itibaren geçerli olacak olan %24'lük kanuni faiz oranı da dikkate alınarak incelenmiştir.

Son bölümde ise hukukumuzda faizin belirlenmesine ilişkin en temel sınır olan, faize azami sınır öngören düzenlemeler, tarihsel gelişimi ile birlikte ele alınmış; kredi kartı, tüketici kredileri, ticari krediler gibi uygulamaya dönük konularda bu düzenlemelerin etkileri incelenmiştir. Bu kapsamda, özellikle Türk Borçlar Kanununun faize azami sınır getiren hükümlerinin uygulama alanı ve yerindeliği öğretideki tartışmalar ile değerlendirilmiş ve kendi görüşümüz ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Faiz, Tüketim Ödüncü Sözleşmesi, Azami Faiz Sınırları, Kredi Kartları, Tüketici Kredileri, Temerrüt Faizi, Anapara faizi,

ABSTRACT

Throughout history, interest has been one of the most debated topics due to its social and economic implications as an extension of debt relations. For this reason, although numerous regulations and prohibitions have been introduced, issues concerning interest have never been fully resolved. Among

these, the most prominent are the provisions that impose a maximum limit on the amount of interest. In Turkish law, the provisions of the Turkish Code of Obligations establishing such maximum limits have become a focal point of significant debate.

In this study, first the concept of interest is examined, and the differences between various types of interest and related notions are clarified. Subsequently, the determination of the amount of interest is discussed under the distinction between contractual and statutory interest rates. In cases where the rate of interest is determined by contract, the principle of freedom of contract—one of the fundamental principles of the law of obligations—is analyzed together with its boundaries. Within this framework, the limitations on determining interest rates by agreement are also set out. Furthermore, in cases where the interest rate is not specified in the contract, the applicable legal provisions are examined, taking into account the statutory interest rate of 24%, which entered into force on June 1, 2024.

In the final section, the most fundamental restriction in our legal system—the regulations setting a cap on interest rates—are analyzed together with their historical development. The effects of these regulations on practical areas such as credit cards, consumer loans, and commercial loans are explored. Within this context, the scope and appropriateness of the Turkish Code of Obligations' provisions on interest rate caps are assessed through doctrinal discussions, and the author's own analysis and conclusions are presented.

Keywords: Interest, Loan for Consumption, Maximum Interest Limits, Credit Cards, Consumer Loans, Default Interest, Principal Interest